

ВЗАЄМОДІЯ ВЕРБАЛЬНИХ ТА НЕВЕРБАЛЬНИХ КОМПОНЕНТІВ КОМУНІКАЦІЇ В НЕСТАНДАРТНИХ КОМУНІКАТИВНИХ СИТУАЦІЯХ В АНГЛОМОВНОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Устименко С.Є. (Харків)

Актуальність дослідження обумовлена антропоцентричною спрямованістю сучасних лінгвістичних розвідок на вивчення функціонування мовних одиниць у їх взаємодії з різними кодовими системами з метою ефективної передачі інформації, здійснення впливу та порозуміння комунікативних партнерів. Спілкування слід трактувати як єдність вербального і невербального, тому що мовлення нерозривно пов'язане із семантикою жестів, міміки, поглядів, поз, інтонації тощо [5]. Вербальне подання інформації у комбінаториці із невербальною складовою створюють ефективну систему спілкування. Проблема протікання комунікативного акту досліджується останнім часом досить плідно, вивчаються умови, що зумовлюють як ефективність комунікативного акту, так і розглядаються фактори, що впливають на його порушення [2; 4]. Значення мовних висловлювань, які продукуються в ході комунікації, можна зрозуміти, лише врахувавши всі чинники ситуативного контексту [1, с. 208].

Для забезпечення прагматичної зв'язності діалогічного спілкування необхідним вважається дотримання природних законів сполучуваності мовленнєвих актів, коли за запитанням повинна слідувати відповідь, тобто репліки повинні узгоджуватися за іллокутивною функцією [3, с. 307-308].

У нашому дослідженні метою є аналіз взаємодії вербальних та невербальних компонентів комунікації в нестандартних комунікативних ситуаціях побутового та інституціонального типів дискурсу. Новизна роботи забезпечується дослідженням адресантно-адресатної інтеракції з порушенням кореляції «питання-пряма відповідь», тобто репліка-реакція не є вичерпною прямою відповіддю на запит адресанта, при цьому непряма відповідь формується за рахунок інтенсивної взаємодії вербальних та невербальних компонентів комунікації.

У різних типах дискурсу інтенціональна неузгодженість змісту реплік комунікантів за іллокутивною функцією призводить до підтримання розмови у кооперативному руслі або зумовлює конфронтативно спрямоване спілкування.

У процесі спілкування невербальні компоненти комунікації підсилюють значення непрямих реплік-реакцій, несуть додаткове смислове навантаження, яке у взаємодії із вербальними компонентами може виявитися вирішальним в декодуванні висловлювань адресата.

Порівняльний аналіз показав, що найпоширенішим є взаємозв'язок вербальної складової з просодичним або мімічним компонентами комунікації за координативним типом, який допомагає визначити інтенціональну спрямованість непрямой відповіді на запит адресата.

Таким чином, ефективності діалогічної взаємодії сприяють не тільки вербалізовані респонсивні репліки, а також уміння мовця коректно інтерпретувати невербальні засоби комунікації, що впливає на ступінь дискурсивної компетенції, яка є здатністю мовної особистості будувати і сприймати дискурси різних типів відповідно до комунікативного наміру в межах конкретної ситуації спілкування.

Перспективність дослідження становить варіативність використання вербальних та невербальних компонентів комунікації в нестандартних комунікативних ситуаціях інституціонального дискурсу у порівнянні з побутовим дискурсом, зумовлена впливом гендерного фактору.

Література:

1. Гавриш М.М. Невербальна поведінка в ситуаціях соціального і ситуативного домінування / М.М. Гавриш // Мова і суспільство : зб. наук.праць. – Випуск 1. – Л. : Видавництво Львівського національного університету імені Івана Франка.– 2010. – С. 208-215.
2. Минина С.В. Аномальные коммуникативные ситуации, обусловленные нарушением принципа кооперации (в сфере вопросно-ответного дискурса) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / С.В. Минина. – Орёл, 2006. – 13 с.
3. Падучева Е.В. Прагматические аспекты связности диалога / Е.В. Падучева // Известия Академии наук СССР. – Сер. Литература и язык. – 1982. – № 4. – Т. 40. – С. 305–313.
4. Славова Л.Л. Типологія комунікативних невдач (на

матеріалі сучасного англійського мовлення) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Л.Л. Славова. – К., 2000. – 18 с. 5. Солощук Л.В. Взаємодія вербальних і невербальних компонентів комунікації у сучасному англomовному дискурсі : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04 / Л.В. Солощук; Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К., 2009. – 37 с.